

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Ролята на гражданското общество в отношенията ЕС–Сърбия“

(2013/C 327/02)

Докладчик: г-н Ionuț SIBIAN

Съдокладчик: г-н Christoph LECHNER

С писмо от 12 декември 2012 г. от комисар Šeřcovič Европейската комисия отправи искане към Европейския икономически и социален комитет, в съответствие с член 262 от Договора и член 9 от Протокола за сътрудничество между ЕИСК и Европейската комисия, за изготвяне на проучвателно становище относно:

„Ролята на гражданското общество в отношенията ЕС–Сърбия“.

Специализирана секция „Външни отношения“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 25 юни 2013 г.

На 491-вата си пленарна сесия, проведена на 10 и 11 юли 2013 г. (заседание от 10 юли 2013 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 171 гласа „за“, 1 глас „против“ и 1 глас „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 ЕИСК приветства усилията за реформиране на икономиката и институциите на страната, положени от правителствата на Сърбия през последното десетилетие. Комитетът вижда в процеса на присъединяване на Сърбия към ЕС възможност за укрепване и ефективно изпълнение на предприетите реформи. Той подчертава колко е важно участието на гражданското общество в процеса на привеждане на сръбското законодателство в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Комитетът призовава правителството на Сърбия и институциите на ЕС да засилят подкрепата си за организациите на гражданското общество (ОГО) и да включат активно в предстоящите дейности, водещи до присъединяване към ЕС.

1.2 ЕИСК приветства решението на Европейския съвет за започване на присъединителни преговори със Сърбия не по-късно от януари 2014 г. ЕИСК поздравява Белград и Прищина за подписването на „*Първо споразумение относно ръководните принципи за нормализиране на отношенията*“ (Брюксел, 19 април 2013 г.) и на приетия през май план за неговото прилагане. Сега Комитетът призовава и двете страни да приложат споразумението с помощта на ЕС. ЕИСК подчертава, че ОГО трябва да участват в етапа на прилагане, тъй като могат да имат решаващ принос за помирението.

1.3 ЕИСК насърчава сръбските публични власти да провеждат повече публични изслушвания и консултации с ОГО както през ранните етапи на формулиране на политиките, така и на етапа на прилагане. ЕИСК подчертава значението на тяхното участие в ключови области на процеса на реформи като правовата държава, регионалното сътрудничество и помирението, социално-икономическото развитие, околната среда, селското стопанство, правата на малцинствата и борбата срещу дискриминацията.

1.4 ЕИСК препоръчва на правителството да обърне особено внимание на борбата с трафика на хора, корупцията и организираната престъпност. Освен това Комитетът настоява за безопас-

ността на защитниците на правата на човека и на активистите на ОГО, участващи в борбата срещу организираната престъпност, да бъде призната за необходимост и гарантирана от правителството.

1.5 ЕИСК изтъква, че въпреки постигнатия значителен напредък в насърчаването на едно по-приобщаващо общество, все още са необходими много усилия за изграждане на общество, в което всички са равни независимо от своя пол, сексуална ориентация, произход или религия. ЕИСК отправя искане към правителството да не бави изпълнението на антидискриминационната стратегия, приета през юни 2013 г. ЕИСК препоръчва Европейската комисия (ЕК), в тясно сътрудничество с ОГО, да използва своите годишни доклади за напредъка за наблюдение на изпълнението на стратегията.

1.6 ЕИСК приветства включването на Службата за сътрудничество с гражданското общество (ССГО) в експертната група на министър-председателя към Органа за координация на процеса на присъединяване към ЕС. ЕИСК приветства и участието на ОГО, включително на представители на социалните партньори, в Съвета за интеграция в ЕС под ръководството на министър-председателя. Това е добра практика, която следва да бъде доразвита, като се обмисли участието на ОГО, включително на представители на социалните партньори, в бъдещия преговорен екип за присъединяването на Сърбия към ЕС. И все пак следва да се осигурят чести и широкообхватни консултации с ОГО, за да се формулират основните общи становища и препоръки. Важно е да бъдат поканени експерти от ОГО в няколко експертни подгрупи в рамките на експертната група на Органа за координация.

1.7 ЕИСК призовава ЕК да използва Инструмента за предприемителна помощ (ИПП II), за да подпомогне в по-голяма степен изграждането на капацитет на ОГО (включително социалните партньори) и да се съсредоточи върху засилването на подкрепата за партньорствата не само между самите ОГО,

но и между ОГО и публичните власти. Средствата по линия на Механизма за гражданско общество следва да бъдат увеличени и насочени в по-голяма степен към проекти, осъществявани от социалните партньори. Изграждането на капацитет на ОГО за пълноценно включване в процеса на интеграция в ЕС следва да продължи да бъде приоритетна област, като се насърчат опростените процедури за подбор и изпълнение на проекти, използването на институционални субсидии и „вторичното“ предоставяне на субсидии. Желателно е да се оказва не само финансова подкрепа, но и подкрепа за механизмите за подобряване на диалога между гражданското общество и публичните власти.

1.8 ЕИСК призовава Делегацията на ЕС в Сърбия да продължи да разрешава „вторично“ предоставяне на субсидии на по-малките ОГО посредством по-големите ОГО като крачка напред към осигуряването на достъп на по-широката общност на ОГО до тези средства.

1.9 Повишената прозрачност на публичните разходи трябва да продължи да бъде ключов елемент от стратегията за развитие на гражданското общество; същевременно трябва да бъдат подобрени механизмите за планиране и изплащане на средства за съфинансиране за изпълнявани от ОГО европейски проекти, а съфинансирането – да бъде увеличено.

1.10 ЕИСК призовава сръбското правителство да активизира усилията си за прилагане на институционална и законодателна рамка, благоприятстваща развитието и устойчивостта на гражданското общество. ЕИСК препоръчва да се обмисли въвеждането на „закон за процентния дял“, който да дава възможност гражданите да предоставят част от подоходния си данък на ОГО с цел насърчаване на индивидуалното дарителство (въз основа на съществуващия в държавите от Централна и Източна Европа модел), както и въвеждането на данъчни стимули за индивидуалното и корпоративното дарителство.

1.11 ЕИСК препоръчва да бъде преразгледан новоприетият закон за обществените поръчки, който създава пречки за участието на ОГО в търгове за обществени поръчки. Законът въвежда задължителни финансови гаранции, каквито ОГО не могат да осигурят. Това може да им попречи да участват в тържни процедури за обществени поръчки не само в областта на социалните, но и на здравните и образователните услуги.

1.12 ЕИСК призовава сръбското правителство да изготви цялостна стратегия за борба срещу и ограничаване на сивата икономика. Това ще подобри финансовата ситуация на страната, ще предотврати нелоялната конкуренция и така ще създаде по-добра икономическа среда, като в същото време гарантира по-добро зачитане на социалните права на работниците. Това ще допринесе и за възстановяване на доверието в институциите и за насърчаване на концепцията за правова държава.

1.13 ЕИСК подчертава значението на социалния диалог и призовава всички заинтересовани страни да използват възможно най-ефективно съществуващите институции, особено Икономическия и социален съвет (ИСС). Комитетът призовава правителството да продължи да насърчава ИСС и да провежда

по-систематични консултации с него по всички политики, към които работодателите и работниците имат законен интерес. ЕИСК счита, че социалният диалог следва да бъде редовен и структуриран по своя характер, а не *ad hoc*, както и да бъде по-ефективен и ориентиран към резултатите.

1.14 ЕИСК отправя искане насърчаването на социалния диалог да бъде включено сред основните приоритети на институциите на ЕС по отношение на Сърбия и съответно да бъде отразено във всички програми на ЕК, от които се ползва страната. Това би наложило по-тясното участие на ИСС, който следва да бъде включен официално и консултиран на всеки етап от бъдещите преговори за присъединяване, както и да участва в наблюдението на изпълнението на Споразумението за стабилизиране и асоцииране между ЕС и Сърбия. ИСС следва да има възможност да представя забележки и становища на вниманието на институциите на ЕС при оценката на напредъка на Сърбия по пътя към присъединяването ѝ към ЕС.

1.15 ЕИСК счита, че социалният диалог следва да бъде насърчен допълнително на регионално и местно равнище на базата на регионалните структури на ИСС. Той следва да бъде и по-систематично развит на секторно равнище, особено в частния сектор. Подписването и прилагането на възможно най-много браншови колективни споразумения би стабилизирало трудовите правоотношения в Сърбия. Предимствата и значението на социалния диалог следва постоянно да бъдат изтъквани пред местните и националните власти.

1.16 ЕИСК отбелязва, че беше създадена тристранна работна група, която да направи преглед на трудовото законодателство, включително законите за стачките, регистрирането на профсъюзите и представителността на социалните партньори. ЕИСК призовава Международната организация на труда (МОТ) и ЕК да подкрепят тази текуща работа с цел сръбското законодателство и практика да бъдат приведени в пълно съответствие с международните и европейските стандарти.

1.17 ЕИСК счита, че укрепването на капацитета на социалните партньори да участват активно в социалния диалог следва да бъде включено сред приоритетите на програмите на ЕС за подпомагане. Нужна е помощ за развитие на способността им да участват ефективно във всички икономически, социални и правни сфери, включително в преговорите за присъединяване към ЕС. Следва да се укрепи тяхната организационна структура, вътрешна комуникация и капацитет да служат на членовете си.

1.18 ЕИСК изтъква, че основните права на работниците в Сърбия все още се нарушават редовно, а механизмите за предотвратяване и санкциониране на тези нарушения не са достатъчно ефективни. ЕИСК призовава сръбското правителство да направи преглед на работата на Агенцията за мирно уреждане на трудовите спорове. ЕИСК предлага да се обмисли възможността за учредяване на специализирани съдилища за трудови спорове. Освен това ЕИСК отправя искане към ЕК да включи в годишните си доклади раздел за синдикалните права и основните

права на работниците, въз основа на активни консултации с националните и европейските профсъюзни организации и МОТ.

1.19 Сръбските жени предприемачи играят важна роля в целия Балкански регион и разполагат с ефективни мрежи. В момента се оформя цялостен регионален подход за по-нататъшно развитие на предприемачеството сред жените на местно равнище. ЕИСК препоръчва да се увеличи подкрепата от европейското, регионалното и националното равнище, за да се ускори значително икономическите и социалните ползи. Освен това трябва да се признае, че от икономическа и социална гледна е изключително важно да се окаже подкрепа на предприемачеството сред жените в Сърбия.

1.20 ЕИСК препоръчва между ЕИСК и сръбските ОГО да бъде създаден Съвместен консултативен комитет (СКК) на гражданското общество „ЕС–Сърбия“. Този съвместен орган на гражданското общество следва да бъде създаден след официалното стартиране на преговорите за присъединяване на Сърбия към ЕС. СКК ще позволи на ОГО от двете страни да водят позадълбочен диалог и да предоставят своя принос на политическите власти по главите от преговорите за присъединяване.

2. Контекст на становището

2.1 През последното десетилетие Сърбия положи огромни усилия за реформиране на своите институции, правна рамка и икономическо регулиране, за да постигне съответствие с международните и европейските стандарти и да насърчи развитието на отворена и ефективна пазарна икономика.

2.2 Подписването на Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА) между Сърбия и ЕС през 2008 г. показва ясно избора на сръбското правителство в подкрепа на присъединяването към ЕС и даде нов импулс на процеса на реформи. През 2010 г. влезе в сила Временно споразумение относно търговията и свързаните с нея въпроси (част от ССА).

2.3 Новото правителство, което встъпи в длъжност през 2012 г., потвърди ангажимента на Сърбия за присъединяване към ЕС. То предприе практически стъпки за продължаване на предприетите досега реформи като се съсредоточи по-специално върху борбата срещу корупцията, укрепването на правовата държава, защитата на правата на малцинствата и икономическото възстановяване. Освен това то продължи усилията за подобряване на регионалното сътрудничество.

2.4 През декември 2012 г. Съветът отправи искане към ЕК да изготви до пролетта на 2013 г. проектодоклад за оценка на напредъка, постигнат от Белград в диалога му с Прищина и свързаните с ЕС реформи. Въз основа на този доклад, в който беше дадена положителна препоръка, на 28 юни 2013 г. Европейският съвет реши, че са били изпълнени условията за започване на преговори за присъединяване на Сърбия към ЕС.

2.5 На 19 април 2013 г. на десетия кръг от преговори под егидата на ЕС Белград и Прищина най-накрая постигнаха спораз-

умение за бъдещето на доминираното от сърбите Северно Косово, подписвайки „*Първо споразумение относно ръководните принципи за нормализиране на отношенията*“. През май двете страни приеха план за неговото прилагане. Беше създаден съвместен изпълнителен комитет, който ще бъде подпомаган от ЕС.

3. Политическо, икономическо и социално развитие

3.1 Сърбия е все още страна в преход. Беше извършена частична приватизация, но държавните предприятия все още съставляват голяма част от икономиката и често отчаяно се нуждаят от реструктуриране. Безработицата нарасна значително (24 % от работната сила през 2012 г.). Младите хора се опитват да емигрират. Населението застарява. Голяма част от населението все още работи в селското стопанство и живее в селските райони, където липсата на инвестиции възпрепятства ефективното развитие. Неформалната икономика е широко разпространена и подкопава икономиката като цяло, като отслабва държавния бюджет и оставя работещите в тази сфера без никаква социална закрила. Корупцията, понякога свързана с организираната престъпност, подкопава не само икономическото развитие, но и укрепването на институциите. Освен това съдебната система изпитва остра нужда от реформи, за да може да гарантира реално спазване на правата на личността и на организациите.

3.2 В становището си относно „*Отношенията между ЕС и Сърбия: ролята на гражданското общество*“ (29 май 2008 г.) ЕИСК изтъкна тези проблеми, но подчерта и усилията, които публичните власти полагат за провеждане на необходимите реформи. Въведени бяха много нови разпоредби, създадени бяха нови институции, в частност за организиране на диалога със социалните партньори и други ОГО, а правата на малцинствата вече са официално признати. Въпреки че този процес все още не е завършил, основният проблем е всички тези институционални и правни промени да бъдат приложени на практика.

3.3 Сърбия е ратифицирала 77 договора и конвенции на Съвета на Европа, някои от които от ключово значение, като например конвенциите за защита на правата на човека и основните свободи, за защита на националните малцинства, за предотвратяване на изтезанията, за закрила на детето, за борба с корупцията, както и Европейската социална харта. Подписани са още осем конвенции, които обаче още не са ратифицирани, в това число Конвенцията за превенция и борба с насилието срещу жени и домашното насилие. В международен план Сърбия е ратифицирала 75 конвенции на МОТ (73 от които са в сила).

3.4 Както подчерта комисарят на Съвета на Европа по правата на човека⁽¹⁾, все още са необходими допълнителни действия за адекватното прилагане на много от тези конвенции. Комисарят на Съвета на Европа изтъкна проблема с изчезналите и насилствено преместени по време на войната лица, ширещата се дискриминация срещу ромите, насилието срещу жени и широко разпространената хомофобия.

⁽¹⁾ Thomas Hammarbergh, комисар на Съвета на Европа по правата на човека, доклад след първото му посещение в Сърбия на 12-15 юни 2011 г., CommDH(2011)29.

3.5 Въпреки че през октомври 2011 г. правителството прие стратегия за медиите, все още има случаи на насилие и заплахи срещу журналисти. Оказването на икономическо и политическо влияние върху медиите също е реален проблем, който застрашава независимостта на медиите и способността на журналистите да вършат работата си. Освен това профсъюзните дейтели все още са подлагани на тормоз или уволнявани заради факта, че членуват в профсъзна организация.

3.6 ЕИСК счита, че допълнителното укрепване на процеса на реформи, реформирането на съдебната система и прилагането на гражданските, социалните и човешките права са очевиден приоритет за Сърбия. В отношенията си със Сърбия ЕС би следвало да постави ясен акцент върху тези аспекти. Това е и ключов въпрос за ОГО и затова активното им участие следва да бъде насърчавано с всички средства.

4. Актуално състояние и роля на организациите на гражданското общество

4.1 Свободата на събиране и сдружаване е гарантирана от Конституцията и като цяло се зачита. Свободата на сдружаване обаче е изложена на нарастваща заплаха от страна на прибъгващи до насилие националистически групи.

4.2 Сръбското гражданско общество е съсредоточено предимно в градовете и неравномерно представено в различните региони. Гражданското общество в селските райони е много ограничено и с недобре развит капацитет. Необходима е допълнителна подкрепа за насърчаване на сдружаването, изграждане на капацитет и подпомагане на свързването в мрежа на ОГО в селските райони и/или малките градове.

4.3 Особено внимание следва да се обърне на селското стопанство, развитието на селскостопанските организации и участието на този сектор в социалния диалог. Селското стопанство продължава да играе основна роля в Сърбия – близо една четвърт от работещото население е заето в земеделието, а селското стопанство е ключов икономически сектор. Селското стопанство и политиката в тази област ще бъдат от първостепенно значение в бъдещия процес на присъединяване към ЕС; същевременно постигането на съответствие със законодателството на ЕС ще бъде особено голямо предизвикателство за сръбския селскостопански сектор.

4.4 Добре организирани и структурирани професионални организации не само биха могли да защитават интересите на селското стопанство, но и преди всичко да окажат полезна подкрепа на предстоящия процес на интеграция, не на последно място от гледна точка на изготвянето и изпълнението на специфичните програми за подкрепа на селското стопанство, селските райони и хората, които живеят в тях.

4.5 Съществуват няколко активни партньорства и коалиции между ОГО, които обаче се ползват с твърде ограничени ресурси и подкрепа, за да могат да станат по-активни и влиятелни. Що се отнася до партньорствата между ОГО и публичните власти, създадените механизми SECO⁽²⁾ и КОСДС⁽³⁾ са примери, които биха могли да се превърнат в добра практика, ако приносът им бъде взет под внимание и ако им се осигури непрекъснато и систематично финансиране и подкрепа.

4.6 Най-големите препятствия пред устойчивостта на ОГО са фактът, че държавната подкрепа е недостатъчна и не се основава на добре формулирани приоритети, слабо развитото спонсорирание от страна на предприятията, липсата на индивидуални дарения, оттеглянето на международните донори, слабо развитото сътрудничество с местните власти и ограничената отчетност на вземащите решения лица като цяло. Трябва да се положат усилия и да се осигури подкрепа за развиване на членската маса на ОГО. Ограничената членска маса вреди на техния облик и признание, а публичното финансиране все още не се регулира адекватно на всички равнища. Като цяло ОГО се ползват с ограничено влияние върху социалния и политическия дневен ред, с изключение на десетина силни ОГО, повечето от които са установени в Белград.

4.7 ЕИСК приветства усилията за подобряване на правната рамка относно сдруженията и фондациите, която включва *Закона за сдруженията* (октомври 2009 г.), *Закона за фондовете и фондациите* (ноември 2010 г.), *Закона за доброволчеството* (май 2010 г.) и *Опростените счетоводни процедури за малки сдружения и фондации* (които все още не са приети). Бяха приети и други важни закони, които обаче още не се прилагат, като например *Законът за социалната закрила* (2011 г.). ЕИСК подкрепя предвиденото в закона разработване на рамка за осигуряването на справедлив достъп на ОГО до публични средства в подкрепа на предоставянето на социални услуги.

4.8 ЕИСК приветства промените, внесени в член 41 от Правилника за дейността на правителството в областта на публичните изслушвания, в който се определят критериите за задължителните публични изслушвания; вследствие на промените изслушванията вече са по-скоро правило, отколкото изключение, и се установяват разумни срокове за тяхната продължителност. ЕИСК подчертава необходимостта да се гарантира надлежно прилагане на механизма. Следва да се отдаде приоритетно значение на повишаването на осведомеността на публичните власти относно предимствата на сътрудничеството с ОГО, както на ранните етапи от изготвянето на политиките, така и по-късно при тяхното прилагане. Освен това следва да бъдат обмислени процедури за определяне на представители на ОГО в различни публични органи на национално и местно равнище, като се вземат предвид някои най-добри практики в съседните страни и предложенията на ОГО.

(2) SECO представлява работа в мрежа и изграждане на капацитет в областта на интеграцията в ЕС и участието на гражданското общество в процеса на програмиране на ИПП.

(3) КОСДС са мрежи на организации в областта на социалната закрила за маргинализирани групи, които подхождат съвместно към лицата, вземащи решения в тази област.

4.9 Службата за сътрудничество с гражданското общество започна дейността си през 2011 г. Оперативният план за периода 2013–2014 г. предвижда ключови цели, които следва да бъдат постигнати:

- разработване на стратегия за създаване на благоприятна среда за развитието на гражданското общество и създаване на Национален съвет за развитие на гражданското общество;
- насърчаване на нови източници на финансиране като предпоставка за устойчивост; институционални субсидии; социални дейности на предприятията; корпоративно дарителство; социално предприемачество; разработване на критерии за използване на публичните пространства от ОГО и т.н.;
- постигане на по-нататъшен напредък в изграждането на институционална рамка, благоприятстваща развитието на гражданското общество, т.е. създаване на специфични отдели или задачи в съответните министерства; обмисляне на възможността за създаване на Фонд за развитие на гражданското общество; укрепване на механизмите за сътрудничество между ОГО и Народното събрание на Сърбия.

4.10 ЕИСК приветства усилията на ССГО за повишаване на прозрачността на финансирането на ОГО от държавния бюджет посредством публикуването на „Годишен обобщителен доклад за средствата, отпуснати на сдружения и други организации на гражданското общество от държавния бюджет на Република Сърбия“. Все пак би следвало ССГО да получи по-големи правомощия, за да се повиши процентът на отговорите, давани от управленските органи на всички равнища, с цел да се гарантира, че събраните данни са пълни и се публикуват ежегодно. С оглед на това ЕИСК приветства подкрепата, която Делегацията на ЕС оказва на ССГО посредством тригодишната програма за техническа помощ, стартирала през декември 2012 г. (4)

4.11 Данните от 2011 г. показват, че са били отпуснати и действително изплатени малко средства за съвместно финансиране на проекти/програми, дори и в случаите, когато е била обещана донорска подкрепа, и въпреки че ОГО имат голяма нужда от това финансиране.

5. Социален диалог

5.1 Социалният диалог е от първостепенно значение за икономическото развитие, както и за осигуряването на социалното сближаване, от което Сърбия се нуждае. През 2008 г. беше подписано Общо колективно споразумение. През април 2011 г. Икономическият и социален съвет на Република Сърбия (ИСС) прие ново социално-икономическо споразумение, подписано от лидерите на социалните партньори и министър-председателя, в което бяха включени важни инициативи от двете страни. В споразумението социалният диалог беше утвърден като

предпоставка за постигане на съвместните цели за развитие, успешно преодоляване на проблемите, свързани с икономическата криза, и гарантиране на икономически и социален напредък в Сърбия. През 2012 г. ИСС подписа споразумение относно минималната заплата. На секторно равнище през 2011 г. и 2012 г. бяха подписани четири браншови колективни споразумения в селското стопанство, строителството, химическата промишленост и металургията. Министърът на труда разшири обхвата на тези колективни споразумения, в които бяха включени всички държавни служители. Колективните споразумения се прилагат и спрямо по-голямата част от публичния сектор и обхващат здравните работници, местните и националните органи на управление, културата, образованието и полицията.

5.2 Официално създаден през 2005 г., ИСС представлява институционална платформа за тристранни преговори. Освен това към момента съществуват 18 икономически и социални съвета на местно равнище, макар че по-малко от половината от тях функционират пълноценно, главно заради липсата на ангажираност от страна на регионалните власти. ИСС все още е изправен пред редица проблеми, затрудняващи дейността му, най-сериозният от които е липсата на финансови и човешки ресурси. Все пак той успя да създаде постоянни работни групи по икономическите въпроси, законодателството, колективните споразумения и здравословните и безопасни условия на труд. Представители на социалните партньори вече участват редовно в заседанията на ИСС за разлика от правителството, което често бива представлявано от длъжностни лица. Участието им се повиши откато Съветът беше повторно учреден през септември 2012 г. Дори министър-председателят сега е член на ИСС, но Съветът продължава да има проблеми с организирането на своите заседания.

5.3 Въпреки че вече е постигнал резултати, социалният диалог все още се нуждае от укрепване и разширяване. Социалните партньори са слаби, особено в частния сектор. Макар и подписани, колективните споразумения не винаги се прилагат, а някои големи области просто не са обхванати от социалния диалог. На национално равнище не се провеждат систематични консултации с ИСС по всички въпроси от неговата компетентност, а когато има такива, те са чисто формални и препоръките на Съвета често не се взимат под внимание от правителството. Положително изключение в това отношение е Министерството на труда, което изпраща на Съвета за становище всички свои законопроекти и стратегии. Освен това министерството предложи неотдавна да бъде създадена тристранна работна група, която да подготви проект на изменения на трудовото законодателство. Наблюдават се и подобрения по отношение на законодателството в областта на образованието – Министерството на образованието и науката представи три законопроекта на Съвета за становище. Въпреки тези положителни признаци мнението на ИСС относно цялостните икономически политики и мерки, които оказват пряко въздействие върху дейностите на предприятията и работниците, до голяма степен продължава да бъде пренебрегвано.

5.4 През 2005 г. беше създадена Агенция за мирно уреждане на трудовите спорове, която да урежда както индивидуални, така и колективни трудови спорове. Дейността ѝ е съсредоточена главно върху индивидуални случаи, в които арбитър, разполагащ със същите законови средства като съда, може да взема обвързващи решения. На практика обаче агенцията явно не успя да се утвърди като алтернатива и повечето конфликти все още се разглеждат от съдилищата, чиято свръхнатовареност е

(4) Бюджетът на програмата за техническа помощ е 1,2 млн. евро, с акцент върху подкрепата за внасянето на допълнителни изменения в правната рамка, свързана с ОГО, въвеждането на рамка за прозрачно държавно финансиране и ангажирането на ОГО в процеса на вземане на решения.

печално известна. Що се отнася до уреждането на колективни спорове, Агенцията играе ролята на посредник и следователно не може да налага решения на никоя от спорещите страни, а се опитва да убеди всяка от тях доброволно да приеме решение за мирно уреждане на спора.

5.5 През 2013 г. правителството следва да подпише „Програма за достоен труд“ с МОТ. Тя би следвало да спомогне да се преразгледат различните аспекти на социалното законодателство и процедури с оглед приважването им в пълно съответствие с международните стандарти и изграждането на капацитет на социалните партньори, за да могат те да допринасят ефективно за социалния диалог с помощта на финансирането и програмите на ЕС.

5.6 Жизненоважно е социалните партньори да бъдат по-добре интегрирани в правителствените икономически и социални политики и политики по заетостта, не на последно място с оглед на преговорите за присъединяване към ЕС. Те следва да участват и в подготвителната работа за покриване на изискванията, даващи право на Сърбия да получава средства от Европейския социален фонд и другите фондове на ЕС. Само тогава сръбските социални партньори ще могат да изпълняват ефективно бъдещата си роля във форумите на демокрацията на участието на равнище ЕС.

6. Социални партньори – актуално състояние

6.1 Сръбското сдружение на работодателите (SAE) е главната национална организация на работодателите. То представлява сръбските работодатели в ИСС, но фактът, че в него не членуват повечето от най-големите предприятия, развиващи дейност в Сърбия, както и други организации като Сдружението на малките и средни предприятия (ASME), отслабва неговата легитимност като участник в социалния диалог.

6.2 По-рано Търговската и промишлена палата на Сърбия, която е най-голямото стопанско сдружение, не участваше в работата на ИСС заради съществуващата задължителна система на членство. На 1 януари 2013 г. обаче в Сърбия беше приета система на членство на доброволен принцип; сега камарата е поела твърд ангажимент да допринася за социалния диалог, особено в областта на професионалното обучение, насърчаването на външната търговия и регионалното развитие. Тя подкрепя засилването на позицията на Сръбското сдружение на работодателите в ИСС, при условие че то ще може да защитава интересите на възможно най-широк кръг работодатели посредством ефективен процес на консултации с участието на всички работодателски сдружения.

6.3 С оглед високото равнище на безработицата работодателите следва да могат да оказват по-силно влияние върху развитието на добра стопанска среда. Тя би следвало да насърчава предприемачеството и по-бързото създаване на нови предприятия, особено малки и средни, които са един от основните източници на нови работни места в Европа. Някои от големите препятствия пред развитието на по-добър бизнес климат са: липсата на прозрачност и предсказуемост на законодателната рамка, непривлекателната данъчна система, включително някои парафискални такси, достъпът до финансиране, процедурите за регистриране на стопанска дейност, администрацията, отговаряща за външната търговия, и др. Общата оценка на стопанската общност в Сърбия е, че тя не участва достатъчно в законодателния процес и в оценяването на неговото въздействие, особено що се отнася до последиците за МСП.

6.4 Профсъюзите са разпокъсани и слаби. Много от тях са членове на една от двете най-големи конфедерации в Сърбия: Конфедерацията на автономните профсъюзи в Сърбия (SSSS) и Конфедерацията на профсъюзите „Независимост“ („Nezavisnost“). Съществуват още две конфедерации – Сдружението на свободните и независими профсъюзи на Сърбия (ASNS) и Конфедерацията на свободните профсъюзи (KSSS), които претендират за представителност. Това твърдение следва да се провери в съответствие с новия закон за представителността, който понастоящем е в процес на обсъждане. Освен това според Министерството на труда има около 2 000 профсъюзни организации в дружества, които не са членове на нито една от националните конфедерации. Необходимо е всички релевантни организации на работниците да участват в по-голяма степен във вземането на решения в рамките на социалното партньорство от страната на работниците. Ролята на профсъюзите в Сърбия е от съществено значение за укрепването на социалния диалог.

6.5 Трудностите на прехода и икономическата криза извадиха на показ разпокъсаността и слабостта на профсъюзите. Тежката процедура за регистриране на профсъюзите, противопоставянето и понякога тормозът от страна на ръководителите, които не са готови да приемат провеждането на социален диалог на равнище предприятия, са все фактори, които възпрепятстват нормалното развитие на представителството на работниците и подкопават социалния диалог. И все пак на този фон би следвало да се приветства изграденото през последните години ефективно сътрудничество между двете представителни конфедерации SSSS и „Nezavisnost“.

Брюксел, 10 юли 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE